

Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό
τόμος 5 (3), 405 - 413
Δημοσιεύτηκε: 31 Δεκεμβρίου 2007

Inquiries in Sport & Physical Education
Volume 5 (3), 405 - 413
Released: December 31, 2007

www.hape.gr/emag.asp

ISSN 1790-3041

Παραγοντική Δομή και Εγκυρότητα Πρόβλεψης της Κλίμακας Ανάμιξης στην Αναψυχή

Νικόλαος Δ. Θεοδωράκης, Καλλιόπη Πανοπούλου, & Συμεών Π. Βλαχόπουλος
ΤΕΦΑΑ Σερρών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη εξέτασε την παραγοντική δομή, την εσωτερική συνοχή και την εγκυρότητα πρόβλεψης της μεταφρασμένης στην Ελληνική γλώσσα Κλίμακας της Ανάμιξης στην Αναψυχή (Kyle, Graefe, Manning, & Bacon, 2003). Δεδομένα συλλέχθηκαν από 173 μέλη πολιτιστικών συλλόγων της Κεντρικής Μακεδονίας εκ των οποίων 131 (75.6%) ήταν γυναίκες, που ασχολούνταν με τον παραδοσιακό χορό ως δραστηριότητα αναψυχής. Τα αποτελέσματα υποστήριξαν την τριών διαστάσεων παραγοντική δομή της κλίμακας μέσω επιβεβαιωτικής παραγοντικής ανάλυσης, την εσωτερική συνοχή των υποκλιμάκων και την εγκυρότητα πρόβλεψης της κλίμακας μέσω των συσχετίσεων των παραγόντων της με τα επίπεδα της ψυχολογικής δέσμευσης και της ικανοποίησης των συμμετεχόντων από τη δραστηριότητά τους. Συνολικά, τα αποτελέσματα παρέχουν ικανοποιητική υποστήριξη για τις ψυχομετρικές ιδιότητες της Ελληνικής Κλίμακας της Ανάμιξης στην Αναψυχή.

Λέξεις κλειδιά: *ανάμιξη, αναψυχή, παραδοσιακός χορός, επιβεβαιωτική παραγοντική ανάλυση.*

Factor Structure and Predictive Validity of the Leisure Involvement Scale

Nicholas D. Theodorakis, Kalliope Panopoulou, Symeon P. Vlachopoulos
Department of Physical Education and Sports Sciences, Aristotle University of Thessaloniki, Serres, Hellas

Abstract

The present study examined the factor structure, internal consistency, and predictive validity of the Leisure Involvement Scale (Kyle, Graefe, Manning, & Bacon, 2003) translated into Greek. Data were collected from 173 members of socialization clubs in the area of Central Macedonia in northern Greece. Of the total sample, 131 (75.6%) women participated in traditional dancing leisure activities. Confirmatory factor analysis supported the three-dimensional factor structure of the scale. In addition, high internal consistency estimates and predictive validity evidence emerged via the correlations of the subscale scores with levels of psychological commitment and participants' levels of satisfaction. Overall, the results provided initial support for the psychometric properties of the Greek version of the Leisure Involvement Scale.

Key words: leisure involvement, leisure, traditional dance, confirmatory factor analysis

Εισαγωγή

Από τις αρχές της δεκαετίας του '80 η έννοια της ανάμιξης αποτελεί δημοφιλές αντικείμενο μελέτης μεταξύ των ερευνητών της συμπεριφοράς καταναλωτών, αφού αποτελεί μία σημαντική μεταβλητή στη διαδικασία επεξεργασίας πληροφοριών

σχετικές με τα προϊόντα και στη λήψη απόφασης για την αγορά τους. Τα τελευταία χρόνια η έννοια της ανάμιξης έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον των ερευνητών και από το χώρο της αναψυχής και του αθλητισμού¹ με αποτέλεσμα ένας πολύ μεγάλος αριθμός μελετών να δημοσιευθεί στη διεθνή βιβλιογραφία. Προσπαθώντας να κατανοήσουν τη

συμπεριφορά των συμμετεχόντων σε δραστηριότητες αναψυχής, οι ερευνητές του χώρου αυτού συμπεριέλαβαν την ανάμιξη σε θεωρητικά και εμπειρικά μοντέλα, εξετάζοντας τη σχέση της με άλλες σημαντικές για τη διερεύνηση της συμπεριφοράς έννοιες όπως η παρακίνηση, η ψυχολογική δέσμευση, η αντίσταση στην αλλαγή δραστηριότητας, η σύνδεση με το χώρο άσκησης / αναψυχής και η αφοσίωση πελατών (Iwasaki & Havitz, 1998; Iwasaki & Havitz, 2004; Kyle, Graefe, Manning, & Bacon, 2003; Kyle, Graefe, Manning, & Bacon, 2004b).

Το θεωρητικό υπόβαθρο και ο τρόπος μέτρησης της έννοιας της ανάμιξης στην αναψυχή βασίστηκε σε θεωρίες και μοντέλα μέτρησης από το χώρο της συμπεριφοράς καταναλωτών (Havitz & Dimanche, 1997). Σύμφωνα με τον Kyle και τους συνεργάτες του (2004b) ο εννοιολογικός προσδιορισμός της ανάμιξης στην αναψυχή σχετίζεται με την έννοια της «προσωπικής σχετικότητας», που αρχικά αναφέρθηκε από τους Celci και Olson (1988) στο χώρο της συμπεριφοράς καταναλωτών. Για τους τελευταίους, μία δραστηριότητα αποκτά «σχετικότητα», όταν το άτομο θεωρεί ότι σχετίζεται με τον εαυτό του και είναι σημαντική για την επίτευξη προσωπικών του στόχων. Επίπεδα ανάμιξης με μία δραστηριότητα αναψυχής δημιουργούνται όταν οι στόχοι, οι αξίες και τα ενδιαφέροντα του ατόμου συμπίπτουν με τα χαρακτηριστικά της δραστηριότητας αναψυχής (Kyle et al., 2004b). Οι Celci και Olson (1988) επίσης ανέφεραν ότι όταν «σχετικές» με το άτομο πληροφορίες ενεργοποιηθούν στη μνήμη τότε το άτομο βρίσκεται σε μία κατάσταση παρακίνησης που συχνά οδηγεί σε συγκεκριμένες συμπεριφορές σε (π.χ. τη συμμετοχή του σε συγκεκριμένες δραστηριότητες αναψυχής). Η σημασία της παρακίνησης στην ανάμιξη με δραστηριότητες αναψυχής εμφανίζεται και σε ένα ευρέως αποδεκτό ορισμό που παρουσιάστηκε από τους Havitz και Dimanche (1999). Σύμφωνα με τους παραπάνω ερευνητές η ανάμιξη στην αναψυχή ορίζεται ως «μία μη παρατηρούμενη κατάσταση παρακίνησης, διέγερσης, ή ενδιαφέροντος για μία συγκεκριμένη δραστηριότητα αναψυχής, η οποία προκαλείται από ένα συγκεκριμένο ερέθισμα ή κατάσταση που δραστηριοποιεί το άτομο» (σελ. 123).

Η ανάμιξη με μία δραστηριότητα, όπως τουλάχιστον εννοιολογικά προσδιορίστηκε παραπάνω, παραμένει σταθερή στο χρόνο και προϋποθέτει το συνεχές ενδιαφέρον του καταναλωτή για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα αναψυχής (Havitz & Howard, 1995). Η έννοια αυτή αναφέρεται συχνά στη βιβλιογραφία και ως διαρκής ανάμιξη και είναι διαφορετική από την έννοια της περιστασιακής ανάμιξης (Havitz & Mannell, 2005; Richins & Bloch, 1986). Η περιστασιακή ανάμιξη είναι περισσότερο προσωρινή και τα επίπεδα α-

νάμιξης στην περίπτωση αυτή ενεργοποιούνται για μία συγκεκριμένη, ειδική κατάσταση για την οποία το άτομο πρέπει να λάβει μία απόφαση (Havitz & Howard, 1995; Petty, Cacioppo, & Schumann, 1983). Μετά το αποτέλεσμα της απόφασης, τα υψηλά επίπεδα ανάμιξης δεν συνεχίζουν απαραίτητα να υφίστανται (Σιώμος, 2002).

Όσον αφορά στη μέτρηση της ανάμιξης, ένας πολύ μεγάλος αριθμός ερωτηματολογίων έχει δημοσιευθεί στη διεθνή βιβλιογραφία. Για αυτό το σκοπό οι ερευνητές έχουν χρησιμοποιήσει τόσο μονοδιάστατες (Zaichowsky, 1985; Bloch, Sherrell, & Ridgeway, 1986), όσο και πολυδιάστατες κλίμακες (Laurent & Kapferer, 1985; McIntyre & Pigram, 1992). Αν και δεν υπάρχει ομοφωνία μεταξύ των ερευνητών για τον καταλληλότερο τρόπο μέτρησης της ανάμιξης, τα τελευταία χρόνια η συντριπτική πλειοψηφία των ερευνητών χρησιμοποιεί πολυδιάστατα μοντέλα μέτρησης της έννοιας στο χώρο της αναψυχής (Havitz & Dimanche, 1997; 1999; Kyle et al., 2003). Οι πολυδιάστατες κλίμακες προσφέρουν περισσότερες πληροφορίες στους ερευνητές, αφού περιγράφουν πληρέστερα την έννοια της ανάμιξης με αποτέλεσμα να υπερτερούν σε εγκυρότητα περιεχομένου από τις μονοδιάστατες κλίμακες. Επίσης, παρουσιάζοντας ολοκληρωμένα το προφίλ ανάμιξης των συμμετεχόντων και όχι ένα μόνο σκορ, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη αποτελεσματικότερων τεχνικών τμηματοποίησης και προώθησης των υπηρεσιών αναψυχής από τα διοικητικά στελέχη (Havitz & Dimanche, 1997; 1999).

Το πρώτο πολυδιάστατο μοντέλο μέτρησης της ανάμιξης (Consumer Involvement Profiles-CIP) παρουσιάστηκε από τους Laurent και Kapferer (1985) στο χώρο της συμπεριφοράς καταναλωτών. Σύμφωνα με αυτό, η έννοια της ανάμιξης προσδιορίζεται από πέντε διαστάσεις: ενδιαφέρον, ευχαρίστηση, συμβολική αξία, πιθανότητα κινδύνου και σημαντικότητα κινδύνου. Το CIP προσέλκυσε το ενδιαφέρον των ερευνητών της αναψυχής που το προσαρμοσαν και το χρησιμοποίησαν σε μία σειρά από δραστηριότητες και χώρους αναψυχής και αθλητισμού (Dimanche, Havitz, & Howard, 1991; Gahwiler & Havitz, 1998; Havitz, Dimanche, & Howard, 1993; Iwasaki & Havitz, 2004; Kerstetter & Kovich, 1997; Park, 1996; 2001; Wiley, Shaw, & Havitz, 2000). Όμως, οι δύο διαστάσεις του μοντέλου που σχετίζονται με τον κίνδυνο, εμφάνισαν προβλήματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας στην εφαρμογή τους στην αναψυχή (Havitz & Dimanche, 1997). Σε αρκετές περιπτώσεις τα σχετικά με τον κίνδυνο ερωτήματα παρουσίαζαν φορτίσεις σε περισσότερους από έναν παράγοντες, ή είχαν χαμηλή εσωτερική συνοχή μεταξύ τους (Dimanche et al., 1991; Havitz & Howard, 1995; Kerstetter & Kovich, 1997; Kyle,

Kerstetter, & Guadagnolo, 1999). Τέλος οι Havitz και Dimanche (1997) μελετώντας 41 δημοσιευμένες εργασίες σχετικές με την ανάμιξη στην αναψυχή ανέφεραν, ότι στο 40% περίπου αυτών οι διαστάσεις διαφόρων μοντέλων που αναφέρονται στον κίνδυνο εμφάνισαν προβλήματα αξιοπιστίας. Βασιζόμενοι στο μοντέλο των Laurent και Karferer (1985) και στα αποτελέσματα από την εφαρμογή του στην αναψυχή, οι McIntyre και Pigram (1992) προσδιόρισαν την ανάμιξη στην αναψυχή ως έννοια που αποτελείται από τρεις διαστάσεις: ελκυστικότητα, κεντρικότητα και αυτοέκφραση. Η ελκυστικότητα αναφέρεται στο βαθμό σημαντικότητας της δραστηριότητας για το άτομο και της ευχαρίστησης που προκύπτει από τη συμμετοχή του σε αυτή. Η αυτοέκφραση είναι η επιβεβαίωση της ταυτότητας του ατόμου που προκύπτει από τη συμμετοχή του στη συγκεκριμένη δραστηριότητα αναψυχής, όπως και η αντίληψη που θέλει να έχουν οι άλλοι για αυτόν/ή με τη συμμετοχή του στη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Τέλος, η κεντρικότητα, αναφέρεται στον κεντρικό ρόλο που έχει η δραστηριότητα αναψυχής στον τρόπο ζωής του ατόμου. Ο προσδιορισμός της ανάμιξης ως έννοια τριών διαστάσεων είναι ο δημοφιλέστερος μεταξύ των ερευνητών στην αναψυχή και έχει χρησιμοποιηθεί σε ένα μεγάλο αριθμό ερευνών στη διεθνή βιβλιογραφία (Dimanche, et al., 1991; Gahwiler & Havitz, 1998; Iwasaki & Havitz, 2004; Kyle, et al., 2003; Kyle, Graefe, Manning, & Bacon, 2004a; Kyle, et al., 2004b; Kyle, Bricker, Graefe, & Wickham, 2004; Kyle & Mowen, 2005; Wiley, et al., 2000).

Ο Παραδοσιακός Χορός ως Δραστηριότητα Αναψυχής. Ο χορός είναι μια ισχυρή ανθρώπινη δραστηριότητα που δεν έπαψε να εκδηλώνεται με διαφοροποιημένες τις έννοιες και τις σημασίες της σε κάθε κοινωνία. Παλαιότερα ο χορός επιτελούνταν, μέσα στις εθιμικά καθορισμένες κοινωνικές εκδηλώσεις της κοινότητας- με ένα τελετουργικό σχεδόν χαρακτηριστικά και ταυτόχρονα ψυχαγωγικό συμβάλλοντας στη συνοχή της κοινότητας και στην ένταξη των μελών της σ' αυτή. Για τον σύγχρονο Έλληνα ο παραδοσιακός χορός σημαίνει απλώς ψυχαγωγία, είτε αποτελεί θέαμα είτε όχι. Πρόσθετα, ο χορός του μπορεί να εμπεριέχει και κάτι από την προβληματική της αναζήτησης της ταυτότητας της εθνικής και της δικής του, για το λόγο αυτό επιλέγει σε πιο πολιτιστικό σύλλογο θα παρακολουθήσει μαθήματα. Τώρα πια ο χορός γίνεται μέσο άσκησης δημοσίων σχέσεων, αναψυχής, και αποτελεί μέρος της κίνησης του φολκλορισμού, που αναπτύχθηκε μεταπολεμικά με την αναβίωση μορφών της παραδοσιακής ζωής και πολιτισμικής συμπεριφοράς για να εξυπηρετήσουν και τουριστικούς σκοπούς αλλά και ψυχοκοινωνικές ανάγκες των κατοίκων των αστικών κέντρων.

Σκοπός και Υποθέσεις της Έρευνας. Σκοπός της έρευνας ήταν η εξέταση των ψυχομετρικών ιδιοτήτων της μεταφρασμένης στην ελληνική γλώσσα της Κλίμακας Ανάμιξης στην Αναψυχή (Kyle et al., 2003). Αναλυτικότερα, εξετάστηκαν η παραγοντική δομή, η εσωτερική συνοχή των υποκλιμάκων και η εγκυρότητα πρόβλεψης της κλίμακας. Με βάση τα παραπάνω τέθηκαν τρεις ερευνητικές υποθέσεις: α) Η τριών διαστάσεων παραγοντική δομή της κλίμακας θα υποστηριχθεί μέσω επιβεβαιωτικής παραγοντικής ανάλυσης, β) οι τρεις υποκλίμακες της Κλίμακας Ανάμιξης στην Αναψυχή θα παρουσιάσουν επαρκή εσωτερική συνοχή και γ) οι παράγοντες της ελκυστικότητας, της κεντρικότητας και της αυτοέκφρασης θα προβλέψουν θετικά τις μεταβλητές της ψυχολογικής δέσμευσης και της ικανοποίησης. Οι παραπάνω δύο έννοιες επιλέχθηκαν, αφού αποτελέσματα ερευνών δείχνουν τη σχέση τους με την έννοια της ανάμιξης στην αναψυχή (Iwasaki & Havitz, 1998; 2004; Kyle et al., 2004a).

Μέθοδος και Διαδικασία

Συμμετέχοντες

Η διερεύνηση των επιπέδων ανάμιξης βασίστηκε σε δεδομένα τα οποία συλλέχθηκαν από συμμετέχοντες σε δραστηριότητες παραδοσιακού χορού. Συγκεκριμένα, το δείγμα της έρευνας βασίστηκε σε μέλη συλλόγων που συμμετέχουν σε τμήματα παραδοσιακού χορού. Με βάση το παραπάνω κριτήριο, 173 μέλη πολιτιστικών συλλόγων της Κεντρικής Μακεδονίας συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο της έρευνας. Από αυτούς οι 41 (23.7%) ήταν άνδρες και οι 131 (75.6%) γυναίκες, ενώ ένα άτομο (0.7%) δεν απάντησε στην ερώτηση. Η ηλικία τους κυμάνθηκε από 17 ως 80 έτη, με μέσο όρο τα 35.9 έτη ($TA = 11.9$). Κατά μέσο όρο οι συμμετέχοντες ασχολούνται με τον παραδοσιακό χορό 7.71 χρόνια ($TA = 5.33$), πηγαίνουν στους συλλόγους για να χορέψουν 2.04 ημέρες την εβδομάδα ($TA = 1.99$), και αφιερώνουν 110 λεπτά της ώρας την κάθε φορά ($TA = 74$).

Όργανα Μέτρησης

Ανάμιξη. Για τη διερεύνηση των επιπέδων ανάμιξης των συμμετεχόντων με τον παραδοσιακό χορό χρησιμοποιήθηκε η Κλίμακα της Ανάμιξης στην Αναψυχή του Kyle και των συνεργατών του (2003). Για τη δημιουργία της παραπάνω κλίμακας ο Kyle και οι συνεργάτες του βασίστηκαν στα μοντέλα μέτρησης των McIntyre και Pigram (1992) και Laurent και Karferer (1985) που παρουσιάστηκαν αναλυτικά στην εισαγωγή. Οι Kyle και Mowen (2005) και οι Kyle και συνεργάτες (2004a) παρουσίασαν δεδομένα που επιβεβαιώνουν την παραγοντική δομή, την εσωτερική συνοχή των υποκλιμάκων, την εγκυρότητα διάκρι-

σης (discriminant validity) και τη συγκλίνουσα εγκυρότητα (convergent validity) της κλίμακας. Η συγκεκριμένη μορφή της κλίμακας αποτελείται από τρεις διαστάσεις, οι οποίες περιέχουν συνολικά 11 ερωτήματα: ελκυστικότητα (5 ερωτήματα, π.χ. "Το να χορεύω είναι πολύ σημαντικό για μένα"), αυτοέκφραση (3 ερωτήματα, π.χ. "Το ότι χορεύω λέει πολλά για το τι άτομο είμαι") και κεντρικότητα (3 ερωτήματα, π.χ. "Οι περισσότεροι φίλοι μου ασχολούνται με την εκμάθηση των παραδοσιακών χορών"). Οι απαντήσεις δίδονταν σε μία 5-βάθμια κλίμακα από το 1 ("Διαφωνώ απολύτως") ως το 5 ("Συμφωνώ απολύτως"). Η κλίμακα μεταφράστηκε στην Ελληνική γλώσσα με την τεχνική της αμφίδρομης μετάφρασης (Banville, Desrosiers, & Genet-Volet, 2000).

Ψυχολογική Δέσμευση και Ικανοποίηση. Για τη διερεύνηση της ψυχολογικής δέσμευσης και της ικανοποίησης χρησιμοποιήθηκαν δύο ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις αναφέρονταν στη συνολική ικανοποίηση των συμμετεχόντων από τη συμμετοχή τους στα τμήματα παραδοσιακού χορού και τα επίπεδα ψυχολογικής δέσμευσής τους με το σύλλογο συνολικά (Kyle et al., 2004a; Murray & Howat, 2002). Οι απαντήσεις για το βαθμό δέσμευσης στο σύλλογο και την ικανοποίηση από τη συμμετοχή τους, δίδονταν σε μία 10-βάθμια κλίμακα από το 1 ("Καθόλου") ως το 10 ("Απολύτως"). Επίσης, οι συμμετέχοντες απάντησαν σε τρεις ερωτήσεις ανοικτού τύπου που αφορούσαν στα χρόνια συμμετοχής, στον αριθμό ημερών ανά εβδομάδα και στην ώρα που αφιερώνουν κάθε φορά που συμμετέχουν στα τμήματα παραδοσιακού χορού.

Διαδικασία

Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν μέσα στις αίθουσες χορού πριν την έναρξη της δραστηριότητά τους, αφού πρώτα είχαν δοθεί οδηγίες για τον τρόπο συμπλήρωσής τους. Πριν τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έγινε γνωστό στους συμμετέχοντες ότι ο σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνήσει τις αντιλήψεις τους για το χορό και ότι η συμμετοχή τους ήταν ανώνυμη και εθελοντική.

Ανάλυση Δεδομένων

Επιβεβαιωτική παραγοντική ανάλυση. Αρχικά εξετάστηκαν οι τιμές της κύρτωσης και της λοξότητας των ερωτημάτων της κλίμακας όπως και η τιμή της πολυμεταβλητής κύρτωσης (multivariate kurtosis) χρησιμοποιώντας τον δείκτη Mardia (Mardia, 1970). Έπειτα χρησιμοποιήθηκε η επιβεβαιωτική παραγοντική ανάλυση για να εξεταστεί η παραγοντική δομή της κλίμακας χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα EQS (Bentler, 1995). Οι παραγοντικές φορτίσεις υπολογίστηκαν ελεύθερα και οι διακυμάνσεις των παραγόντων σταθεροποιήθηκαν στην μονάδα, ενώ οι συνδιακυμάνσεις των λαθών μέ-

τρησης των ερωτήσεων δεν συσχετίστηκαν μεταξύ τους. Οι δείκτες αξιολόγησης προσαρμογής του μοντέλου που χρησιμοποιήθηκαν ήταν ο δείκτης χ^2 , ο Non-normed Fit Index (NNFI: Bentler & Bonett, 1980), ο Comparative Fit Index (CFI: Bentler, 1990), ο Standardized Root Mean Residual (SRMR: Bentler, 1995) και ο Root Mean Squared Error of Approximation (RMSEA: Steiger, 1990) συνοδευόμενος από το διάστημα εμπιστοσύνης του (90% CI). Ο δείκτης χ^2 αξιολογεί τη διαφορά ανάμεσα στον υποτιθέμενο πίνακα συνδιακυμάνσεων και τον πίνακα συνδιακυμάνσεων του δείγματος όπου το στατιστικώς σημαντικό αποτέλεσμα σημαίνει μία μη ικανοποιητική προσαρμογή του μοντέλου. Όμως σε μεγάλα δείγματα, αυτός ο δείκτης αποτελεί ένα πολύ συντηρητικό δείκτη προσαρμογής του μοντέλου (Byrne, 2006). Τιμές των NNFI και CFI μικρότερες του .90 δεν αντανακλούν ικανοποιητική προσαρμογή του μοντέλου στα δεδομένα ενώ σύμφωνα με τους Hu και Bentler (1999) τιμές μεγαλύτερες ή ίσες του .95 αντανακλούν πάρα πολύ καλή προσαρμογή του μοντέλου. Τιμές του RMSEA μικρότερες ή ίσες του .05 αντανακλούν καλή προσαρμογή του μοντέλου (Hu & Bentler, 1999), ενώ τιμές του .08 αντανακλούν ικανοποιητική προσαρμογή (Browne & Cudeck, 1993) με την τιμή του .10 να αποτελεί το μέγιστο επιτρεπτό όριο (Byrne, 2000). Για την εξέταση της στατιστικής σημαντικότητας των παραμέτρων του μοντέλου δηλ. των παραγοντικών φορτίσεων ανά ερώτηση εξετάστηκε το ηπλικό της αστάθμητης παραγοντικής φόρτισης (unstandardized factor loading) προς το τυπικό σφάλμα (standard error), το οποίο όταν είναι μεγαλύτερο ή ίσο της τιμής του 1.96 αντανακλά στατιστική σημαντικότητα της παραμέτρου σε επίπεδο $p < .05$. Με άλλα λόγια, μια τέτοια τιμή σημαίνει ότι η τιμή της παραγοντικής φόρτισης είναι στατιστικώς διαφορετική του μηδενός.

Ανάλυση παλινδρόμησης. Δύο αναλύσεις γραμμικής παλινδρόμησης χρησιμοποιήθηκαν για την πρόβλεψη της Ψυχολογικής Δέσμευσης με το σύλλογο και της συνολικής Ικανοποίησης των συμμετεχόντων από την ανάμιξη τους με τον παραδοσιακό χορό. Και στις δύο αναλύσεις οι τρεις ανεξάρτητες μεταβλητές Ελκυστικότητα, Κεντρικότητα και Αυτοέκφραση εισήλθαν ταυτόχρονα στο μοντέλο.

Αποτελέσματα

Περιγραφική Στατιστική

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα επίπεδα ανάμιξης των συμμετεχόντων κυμάνθηκαν σε μέτρια επίπεδα όσο αφορά στις διαστάσεις της κεντρικότητας και της δυνατότητας αυτοέκφρασης τους μέσα από τον παραδοσιακό χορό. Υψηλότερα επίπεδα ανάμιξης βρέθηκαν για την ελκυστικότητα

Πίνακας 1. Μέσοι όροι, τυπικές αποκλίσεις, συντελεστές εσωτερική συνοχής, και συντελεστές συσχέτισης των διαστάσεων της Ανάμιξης στην Αναφυχή, της Ψυχολογικής Δέσμευσης και της Ικανοποίησης.

Μεταβλητή	ΜΟ	ΤΑ	r			α	
Ψυχολογική δέσμευση	8.85	1.51					
Ικανοποίηση	8.59	1.89	.54*				
Ελκυστικότητα	4.01	.86	.61*	.41*		.92	
Κεντρικότητα	3.36	1.09	.47*	.18*	.67*	.82	
Αυτοέκφραση	3.42	.95	.13	.12	.44*	.34*	.84

* $p < .001$

του παραδοσιακού χορού. Επίσης οι συμμετέχοντες εμφάνισαν υψηλά επίπεδα ψυχολογικής δέσμευσης με το σύλλογο τους και ήταν πολύ ικανοποιημένοι από τη συμμετοχή τους στα προγράμματα χορού που παίρνουν μέρος (Πίνακας 1). Η εσωτερική συνοχή των υποκλιμάκων εξετάστηκε με τη χρήση του συντελεστή α του Cronbach. Οι συντελεστές αξιοπιστίας ήταν ικανοποιητικοί και για τις τρεις υποκλίμακες: .92 για την ελκυστικότητα, .82 για την κεντρικότητα και .84 για την αυτοέκφραση.

Επιβεβαιωτική Παραγοντική Ανάλυση

Η παραγοντική δομή της Κλίμακας της Ανάμιξης στην Αναφυχή (Kyle et al., 2003) εξετάστηκε μέσω της επιβεβαιωτικής παραγοντικής ανάλυσης (confirmatory factor analysis: CFA; Ullman, 1996). Αρχικά εξετάστηκαν οι τιμές λοξότητας και κύρτωσης των ερωτημάτων της κλίμακας. Οι τιμές λοξότητας εμφανίστηκαν από -1.42 έως 0.13. Οι τιμές της κύρτωσης εμφανίστηκαν από -1.16 έως 1.86. Ο συντελεστής Mardia (1970) της πολυμετα-

βλητής κύρτωσης ήταν 53.53 εμφανίζοντας πολυμεταβλητή κανονική κατανομή των τιμών. Όμως η τιμή του ομαλοποιημένου δείκτη της πολυμεταβλητής κύρτωσης έδειξε απόκλιση από την πολυμεταβλητή κανονική κατανομή (Normalized estimate = 20.51) διότι ήταν μεγαλύτερη της τιμής 5 (Byrne, 2006). Δεδομένου ότι η μέθοδος υπολογισμού Maximum Likelihood είναι ανθεκτική σε μικρές αποκλίσεις των δεδομένων από την κανονική κατανομή χρησιμοποιήθηκε στις παρούσες αναλύσεις. Γενικά, οι δείκτες προσαρμογής του μοντέλου έδειξαν ικανοποιητική προσαρμογή του μοντέλου στα δεδομένα: $\chi^2 = 127.80$, $df = 41$, $p < .001$, NNFI = .912, CFI = .934, SRMR = .053, RMSEA = .113, RMSEA 90% CI = .090 - .113. Επανα-υπολογισμός του μοντέλου με μία παραγοντική φόρτιση σε κάθε έναν παράγοντα σταθεροποιημένη στη τιμή 1 και τη διακύμανση του κάθε παράγοντα ελεύθερη να υπολογισθεί, κατέληξε στις ίδιες ακριβώς τιμές των δεικτών προσαρμογής με το προηγούμενο

Πίνακας 2. Παράμετροι του μοντέλου επιβεβαιωτικής παραγοντικής ανάλυσης της μεταφρασμένης κλίμακας Ανάμιξης

Ερωτήσεις κλίμακας	M	SD	Λοξότητα	Κύρτωση	Παραγοντική φόρτιση	Λάθος μέτρησης	SMCs
<i>Ελκυστικότητα</i>							
Ερώτηση 1:	4.36	0.87	-1.42	1.86	.895	.446	.801
Ερώτηση 2:	4.19	0.96	-1.31	1.48	.932	.362	.869
Ερώτηση 3:	4.18	0.99	-1.21	1.03	.919	.394	.845
Ερώτηση 4:	3.42	1.02	-0.44	0.04	.648	.762	.420
Ερώτηση 5:	3.95	1.08	-0.88	0.00	.844	.536	.713
<i>Κεντρικότητα</i>							
Ερώτηση 6:	3.50	1.19	-0.44	-0.80	.859	.511	.738
Ερώτηση 7:	2.83	1.36	0.13	-1.16	.747	.665	.558
Ερώτηση 8:	3.73	1.24	-0.80	-0.42	.719	.695	.517
<i>Αυτοέκφραση</i>							
Ερώτηση 9:	3.77	1.07	-0.66	-0.06	.812	.583	.660
Ερώτηση 10:	3.46	1.06	-0.47	-0.28	.888	.460	.788
Ερώτηση 11:	3.07	-0.06	-0.06	-0.57	.695	.719	.482

Σημείωση. SMC = Squared multiple correlation (τετραγωνισμένη παραγοντική φόρτιση). $N = 178$. Όλες οι παραγοντικές φορτίσεις και τα λάθη της μέτρησης είναι στατιστικώς σημαντικά στο επίπεδο $p < .05$.

Πίνακας 3. Αποτελέσματα αναλύσεων παλινδρόμησης για την πρόβλεψη της Ψυχολογικής Δέσμευσης και της Ικανοποίησης από τις διαστάσεις της Ανάμιξης Αναψυχής

Ανεξάρτητες Μεταβλητές	Ψυχολογική Δέσμευση			Ικανοποίηση		
	B	β	t	B	β	t
Ελκυστικότητα	1.17	.56	6.84**	1.28	.49	5.09**
Κεντρικότητα	.25	.17	2.18*	-.17	-.29	-1.02
Αυτοέκφραση	-.20	-.18	-1.7	-.02	-.04	-.50
	F _(3,149) = 31.10, R ² =.40			F _(3,149) = 11.16, R ² =.18		

**p < .001, * p < .05

μοντέλο. Μικρή διαφορά εμφανίστηκε μόνο στις τιμές του διαστήματος εμπιστοσύνης του δείκτη RMSEA (90% CI) που βρέθηκαν στο επανα-υπολογισμένο μοντέλο από .090 έως .134. Η τιμή του δείκτη RMSEA η οποία εμφανίζεται έξω από τη ζώνη των αποδεκτών τιμών του δείκτη και μεγαλύτερη του δείκτη SRMR πιθανώς δικαιολογείται από ένα μεγάλο αριθμό ισχυρών συσχετίσεων (.60 - .86) των ερωτημάτων οι οποίες αυξάνουν τη στατιστική ισχύ του τεστ οδηγώντας αυξητικά την τιμή του χ^2 και ακολούθως την τιμή του δείκτη RMSEA (Rigdon, 2005). Οι παραγοντικές φορτίσεις της κλίμακας εμφανίστηκαν από .648 έως .932, όλες στατιστικώς σημαντικές σε επίπεδο .05. Οι συσχετίσεις ανάμεσα στους λανθάνοντες παράγοντες ήταν .75 για τους παράγοντες 1-2, .51 για τους παράγοντες 1-3 και .40 για τους παράγοντες 2-3, όλες στατιστικώς σημαντικές ($p < .05$). Όσον αφορά στη υψηλή συσχέτιση των παραγόντων 1 και 2, το διάστημα εμπιστοσύνης για τη συσχέτιση των παραγόντων με βάση συν/πλήν δύο τυπικά σφάλματα ήταν 0.67 - .083 το οποίο δεν περιλαμβάνει την τιμή 1 και έτσι υποστηρίζεται η διακριτότητα των δύο παραγόντων (Anderson & Gerbing, 1988).

Ανάλυση Παλινδρόμησης

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι τρεις διαστάσεις της ανάμιξης στην αναψυχή - ελκυστικότητα, κεντρικότητα και αυτοέκφραση - προέβλεψαν ένα σημαντικό ποσοστό της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής και στις δύο αναλύσεις, που ήταν 40% για τη ψυχολογική Δέσμευση και 18% για την ικανοποίηση. Αναλυτικά τα αποτελέσματα των δύο αναλύσεων παλινδρόμησης παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.

Συζήτηση

Η έννοια της ανάμιξης στην αναψυχή αποτελεί ένα δημοφιλές αντικείμενο μεταξύ των ερευνητών με αποτέλεσμα να εξετασθεί σε ένα μεγάλο αριθμό δραστηριοτήτων αναψυχής όπως γυμναστική (Iwasaki & Havitz, 2004; Park, 2001), επαγγελματικά σπορ (Ferrand & Pages, 1996; Hill & Green, 2000), υπαίθριες δραστηριότητες (Kyle et

al., 2003; 2004c), πανεπιστημιακό αθλητισμό (Kestetter & Kovich, 1997; Wiley et al., 2000) και κατασκηνώσεις (Kyle & Chick, 2002; McIntyre & Pigram, 1992). Το μοντέλο μέτρησης της ανάμιξης, ως έννοια που αποτελείται από τις τρεις διαστάσεις της ελκυστικότητας, της κεντρικότητας, και της αυτοέκφρασης, φαίνεται να αποτελεί το πιο αποδεκτό μοντέλο για τους ερευνητές του χώρου της αναψυχής (Havitz & Dimanche, 1997; 1999). Ο σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η εξέταση των ψυχομετρικών ιδιοτήτων της μεταφρασμένης στην ελληνική γλώσσα της Κλίμακας της Ανάμιξης στην Αναψυχή (Kyle et al., 2003), που αναφέρεται στο παραπάνω μοντέλο. Η δραστηριότητα που εξετάστηκε ήταν ο παραδοσιακός χορός, που αποτελεί σήμερα μία από τις πιο δημοφιλείς δραστηριότητες αναψυχής μεταξύ των ενηλίκων στην Ελλάδα. Για την εξέταση της παραγοντικής δομής της κλίμακας εφαρμόστηκε η επιβεβαιωτική παραγοντική ανάλυση. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης υποστήριξαν τη δομή των τριών διαστάσεων της μεταφρασμένης κλίμακας της Ανάμιξης στην Αναψυχή, και συμφωνούν με αυτά που παρουσιάστηκαν από τον Kyle και τους συνεργάτες (Kyle et al., 2003; 2004a; 2004b; Kyle, Bricker et al., 2004; Kyle & Mowen, 2005). Επίσης, οι δείκτες εσωτερικής συνοχής των ερωτημάτων υποστήριξαν με επάρκεια την εσωτερική αξιοπιστία της κλίμακας. Τα αποτελέσματα της επιβεβαιωτικής παραγοντικής ανάλυσης και οι δείκτες αξιοπιστίας επαληθεύουν τις δύο πρώτες υποθέσεις της έρευνας.

Για την εξέταση της εγκυρότητας πρόβλεψης της κλίμακας εξετάστηκαν οι σχέσεις της ανάμιξης στην αναψυχή με τις μεταβλητές της ψυχολογικής δέσμευσης και της ικανοποίησης. Οι δύο τελευταίες έννοιες επιλέχθηκαν διότι αποτελέσματα άλλων ερευνών έχουν δείξει τη δυνατότητα πρόβλεψης τους από τα επίπεδα ανάμιξης των συμμετεχόντων σε δραστηριότητες αναψυχής (Havitz & Dimanche, 1997; Kyle et al., 2004a). Τα αποτελέσματα της ανάλυσης υποστηρίζουν την εγκυρότητα πρόβλεψης της κλίμακας και επαληθεύουν την τρίτη ερευνητική υπόθεση. Πρέπει να σημειωθεί ότι η ελκυστικότητα ήταν η μόνη διάσταση που προέβλεψε στατιστικά σημαντικά τόσο τη ψυχο-

λογική δέσμευση με το σύλλογο, όσο και την ικανοποίηση από τη συμμετοχή στα τμήματα παραδοσιακού χορού. Η πλειοψηφία των ερευνητών φαίνεται να συμφωνεί ότι η ελκυστικότητα αποτελεί τον ισχυρότερο παράγοντα πρόβλεψης της ψυχολογικής δέσμευσης του ατόμου με τον οργανισμό / επιχείρηση που παρέχει τη δραστηριότητα αναψυχής (Kyle et al., 2003). Αντίθετα η αυτοέκφραση δεν προέβλεψε τη ψυχολογική δέσμευση και την ικανοποίηση, κάτι που πιθανό να οφείλεται στην υψηλή συσχέτισής της με τις άλλες δύο διαστάσεις της ανάμιξης (Πίνακας 1).

Από την ανάλυση συσχετίσεων φαίνεται επίσης ότι όσο περισσότερη σημασία και ενδιαφέρον αποκτά ο παραδοσιακός χορός για το άτομο τόσο μεγαλύτερη είναι και η ψυχολογική του σύνδεση με το σύλλογο, όπως και το επίπεδο ικανοποίησής του από τη συμμετοχή του στα προγράμματα παραδοσιακού χορού του συλλόγου. Όμοια, η σχέση του με το σύλλογο γίνεται πιο ισχυρή όταν ο χορός αποκτά ολόένα και πιο σημαντικό ρόλο στον τρόπο ζωής του ατόμου και τα προγράμματα χορού του δίνουν τη δυνατότητα να βρεθεί με φίλους. Η σχέση των διαστάσεων της ανάμιξης με σημαντικές για το μάρκετινγκ έννοιες όπως η ψυχολογική δέσμευση και ικανοποίηση μπορεί να βοηθήσει τα διοικητικά στελέχη των συλλόγων να κατανοήσουν καλύτερα τη συμπεριφορά των πε-

λατών - μελών τους και να αναπτύξουν αποτελεσματικότερες στρατηγικές τόσο διατήρησής τους, όσο και προσέλκυσης νέων μελών στο σύλλογο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης, οι ερευνητές και τα διοικητικά στελέχη του χώρου της αναψυχής θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν το μοντέλο μέτρησης της Ανάμιξης στην Αναψυχή, για τη διερεύνηση των επιπέδων ανάμιξης των πελατών τους, αλλά και για τη σχέση της ανάμιξης με άλλες θεωρητικά συσχετιζόμενες έννοιες, όπως την ταύτιση με το χώρο, την παρακίνηση, τους ανασταλτικούς παράγοντες συμμετοχής και την αφοσίωση και την ποιότητα υπηρεσιών.

Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης προσέφεραν προκαταρκτική υποστήριξη της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας της μεταφρασμένης κλίμακας της Ανάμιξης στην Αναψυχή σε μία συγκεκριμένη δραστηριότητα αναψυχής. Μελλοντικές έρευνες θα πρέπει να εξετάσουν και άλλες πτυχές της εγκυρότητας της κλίμακας όπως εγκυρότητα διάκρισης, συγχρονική εγκυρότητα και σταθερότητα των τιμών της στο χρόνο και σε άλλους χώρους αναψυχής. Τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης υποστηρίζουν τις ψυχομετρικές ιδιότητες της μεταφρασμένης κλίμακας η οποία είναι πολλά υποσχόμενη για την καλύτερη κατανόηση του φαινομένου της ανάμιξης σε δραστηριότητες αναψυχής και στην Ελλάδα.

Σημασία για την Ποιότητα Ζωής

Αποτελέσματα ερευνών έχουν δείξει ότι η συμμετοχή σε δραστηριότητες αθλητισμού και αναψυχής έχει θετική σχέση με τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής του ατόμου. Παραδοσιακά οι ερευνητές του χώρου της αναψυχής και του αθλητισμού προσπαθούν να διερευνήσουν τα κίνητρα που τα άτομα συμμετέχουν σε ανάλογες δραστηριότητες, αλλά και τους λόγους για τους οποίους επιλέγουν μία συγκεκριμένη δραστηριότητα. Η ελληνική έκδοση της Κλίμακας Ανάμιξης στην Αναψυχή θα βοηθήσει τους ερευνητές αλλά και τα διοικητικά στελέχη να μετρήσουν τα επίπεδα ανάμιξης των ατόμων με συγκεκριμένες δραστηριότητες, να χρησιμοποιήσουν τα προφίλ ανάμιξης των συμμετεχόντων στο μάρκετινγκ, κυρίως όμως να κατανοήσουν καλύτερα τις παραμέτρους εκείνες που κάνουν τη δραστηριότητα σημαντική για το άτομο.

Βιβλιογραφία

- Anderson, J.C., & Gerbing, D.W. (1988). Structural equation modeling: a review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103, 411-423.
- Banville, D., Desrosiers, P., & Genet-Volet, Y. (2000). Translating questionnaires and inventories using a cross-cultural translation technique. *Journal of Teaching in Physical Education*, 19, 374-387.
- Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin*, 107, 238-246.
- Bentler, P. M. (1995). *EQS Structural Equations Program Manual*. Encino, CA: Multivariate Software, Inc.
- Bentler, P. M., & Bonett, D. G. (1980). Significance tests and goodness-of-fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*, 88, 588-606.
- Bloch, P.H., Sherrell, D.L., & Ridgeway, N.M. (1986). Consumer search: An extended framework. *Journal of Consumer Research*, 13, 119-126.
- Browne, M. W., & Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. In K. A. Bollen & S. J. Long (Eds.), *Testing structural equation models* (pp. 445-455). Newbury Park, CA: Sage.
- Byrne, B. M. (2000). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

- Byrne, B. M. (2006). *Structural equation modeling with EQS: Basic concepts, application, and programming* (2nd ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Celsi, R. K., & Olson, J. C. (1988). The role of involvement in attention and comprehension processes. *Journal of Consumer Research*, 15, 210-224.
- Dimanche, F., Havitz, M. E., & Howard, D. R. (1991). Testing the involvement profile scale in the context of selected recreational and touristic activities. *Journal of Leisure Research*, 23, 51-66.
- Ferrand, A., & Pages, M. (1996). Football supporter involvement: explaining football match loyalty. *European Journal for Sport Management*, 3, 6-20.
- Gahwiler, P., & Havitz, M. E. (1998). Toward a relational understanding of leisure social worlds, involvement, psychological commitment, and behavioral loyalty. *Leisure Sciences*, 20, 1-23.
- Havitz, M. E. & Howard, D. R. (1995). How enduring is enduring involvement? A seasonal examination of three recreational activities. *Journal of Consumer Psychology*, 4, 255-276.
- Havitz, M. E. & Mannell, R.C. (2005). Enduring involvement, situational involvement and flow in leisure and non-leisure activities. *Journal of Leisure Research*, 37, 152-177.
- Havitz, M. E., & Dimanche, F. (1997). Leisure involvement revisited: Conceptual conundrums and measurement advances. *Journal of Leisure Research*, 29, 245-278.
- Havitz, M. E., & Dimanche, F. (1999). Leisure involvement revisited: Drive properties and paradoxes. *Journal of Leisure Research*, 31, 122-149.
- Havitz, M. E., Dimanche, F., & Howard, D. R. (1993). A two sample comparison of the personal involvement inventory (PII) and involvement profile (IP) scales using selected recreational activities. *Journal of Applied Recreation Research*, 17, 331-364.
- Hill, B. & Green, C.B. (2000). Repeat attendance as a function of involvement, loyalty, and the sportscape across three football contexts. *Sport Management Review*, 3, 1145-162.
- Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55.
- Iwasaki, Y., & Havitz, M. E. (1998). A path analytic model of the relationships between involvement, psychological commitment and loyalty. *Journal of Leisure Research*, 30, 256-281.
- Iwasaki, Y., & Havitz, M. E. (2004). Examining relationships between leisure involvement, psychological commitment, and loyalty to a recreation agency. *Journal of Leisure Research*, 36, 45-72.
- Kerstetter, D. L., & Kovich, G. M. (1997). The involvement profiles of Divisions I women's basketball spectators. *Journal of Sport Management*, 11, 234-249.
- Kyle, G. T., Bricker, K. S., Graefe, A. R., & Wickham, T. D. (2004). An examination of recreationists' relationships with activities and settings. *Leisure Sciences*, 26, 123-142.
- Kyle, G. T., & Chick, G. E. (2002). The social nature of leisure involvement. *Journal of Leisure Research*, 34, 426-448.
- Kyle, G. T., Graefe, A. R., Manning, R. E., & Bacon, J. (2003). An examination of the relationship between leisure activity involvement and place attachment among hikers along the Appalachian Trail. *Journal of Leisure Research*, 35, 249-273.
- Kyle, G.T, Graefe, A.R, Manning, R.E & Bacon, J. (2004a). Predictors of behavioral loyalty among hikers along the Appalachian trail. *Leisure Sciences*, 26, 99-118.
- Kyle, G.T, Graefe, A.R, Manning, R.E & Bacon, J. (2004b). Effect of activity involvement and place attachment on recreationists' perceptions of setting density. *Journal of Leisure Research*, 36, 209-231.
- Kyle, G.T, Kerstetter, D. L., & Guadagnolo, F.B. (1999). Market segmentation using participant involvement profiles. *Journal of Park and Recreation Administration*, 20, 1-21.
- Kyle, G. T., & Mowen, A.J. (2005). An examination of the leisure involvement - agency commitment relationship. *Journal of Leisure Research*, 37, 342-363.
- Laurent, G., & Kapferer, J. N. (1985). Measuring consumer involvement profiles. *Journal of Marketing Research*, 22, 41-53.
- Mardia, K. V. (1970). Measures of multivariate skewness and kurtosis with applications. *Biometrika*, 57, 519-530.
- McIntyre, N., & Pigram, J. J. (1992). Recreation specialization reexamined: The case of vehicle-based campers. *Leisure Sciences*, 14, 3-15.
- Murray, D. & Howat, G. (2002). The relationship among service quality, value, satisfaction, and future intentions of customers at an Australian sports and leisure centre. *Sport Management Review*, 5, 25-43.
- Park, S. H. (1996). Relationships between involvement and attitudinal loyalty constructs in adult fitness programs. *Journal of Leisure Research*, 28, 233-250.
- Park, S. H. (2001). Relationships between involvement and attitudinal loyalty constructs in

- adult fitness centers. *Journal of Leisure Research*, 28, Petty, R.E., Cacioppo, J.T., & Schumann, D.T. (1983). Central and peripheral routes to advertising effectiveness. The moderating effect of involvement. *Journal of Consumer Research*, 10, 135-146.
- Richins, M.L., & Bloch, P.H. (1986). After the new wears off: The temporal context of product involvement. *Journal of Consumer Research*, 13, 280-285.
- Rigdon, E. (2005, March 16). Discrepancies between SRMR and RMSEA [Msg 291]. Message posted to <http://bama.ua.edu/cgi-bin/wa?S1=semnet/message/291>.
- Σιώμκος, Γ. (2002). *Συμπεριφορά καταναλωτή και στρατηγική μάρκετινγκ*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Steiger, J. H. (1990). Structural model evaluation and modification: An interval estimation approach. *Multivariate Behavioral Research*, 25, 173-180.
- Ullman, J. B. (1996). Structural equation modeling. In B. G. Tabachnick and L. S. Fidell, *Using multivariate statistics* (3rd ed.) (pp. 709-811). Northridge, CA: HarperCollins.
- Willey, C.G.E., Shaw, S.M., & Havitz, M.E. (2000). Men's and women's involvement in sports: An examination of the gendered aspects of leisure involvement. *Leisure Sciences*, 22, 19-31.
- Zaichkowsky, J.L. (1985). Measuring the involvement construct. *Journal of Consumer Research*, 12, 341-352.

